

TEMATSKI SKLOP 5

S. Makarovič: Romanca o žabah; J. Lennon: Zamisli si/Imagine; G. Strniša: Zemlja pleše; B. A. Novak: Narcis in Eho

CILJI

Funkcionalni BRANJE

- Učenci zaznavajo ritem pesmi in razumejo povezavo s sporočilnostjo,
- v besedilu poiščejo rimo,
- ločijo med moško in žensko rimo,
- prepoznavajo zaporedno, oklepajočo in prestopno rimo,
- doživljajo besede z več pomeni.

POSLUŠANJE IN GLEDANJE

- Učenci zaznavajo in doživljajo zvočnost pesmi,
- opažajo ponavljanje glasov in zvočno slikanje,
- razvijajo občutek za zven besede v zvezi z vsebino.

GOVORJENJE

- Učenci ustvarjalno interpretativno berejo pesmi,
- pojasnjujejo svoje razumevanje metafor,
- razlagajo nastanek metafore,
- razumejo in strnjeno govorno izrazijo temo pesemskega besedila.

PISANJE

- Učenci tvorijo učinkovite zvočne nize,
- tvorijo rime in oblikujejo preproste rimane forme,
- tvorijo metafore,
- preoblikujejo kako sestavino pesemske slike in opišejo, kako se spremenita podoba in pomen pesmi,
- tvorijo nova besedila z razpoložensko in miselno temo.

Izobraževalni

Učenci poznajo pojme:

- kitica,
- prosti verz,
- miselna pesem.

1. Svetlana Makarovič: Romanca o žabah

VIR: SIB, 34

1. Uvodna motivacija

Ali se spomnite kakšne pravljice, v kateri bi dekle, princesa ali kraljična na čuden način prišla do svojega izbranca? Razgovor ... do Žabjega kralja bratov Grimm.

Učenci povedo, kako so si predstavljali princa, princeso, ko so bili majhni.

Razgovor o izrazih na str. 34.

2. Najava besedila

Svetlana Makarovič nas bo popeljala v svet pozabljenih princev in princesk na čisto poseben način.

3. Poslušanje besedila

Učenci poslušajo posnetek. Čustveni premor.

4. Analiza besedila, vsebina, oblika

Vaše prve ugotovitve? (Princesa ni dobila svojega princa.)

Kakšna je ta pesem? (Zabavna, sodobna, drugačna.)

Učenci odgovarjajo na vprašanja v SIB, 35.

Ponovitev značilnosti romance.

Glasno branje pesmi. Pazijo na ritem. Skušajo določiti mesto naglasa v besedi in s tem določiti stopico (priklic: stopica je osnovna metrična verzna enota, ki je sestavljena iz naglašanih in nenaglašanih zlogov).

5. Sinteza

Preberemo zapis o Svetlani Makarovič. Pogovor o tem, ali je potrebno otrokom res vse slikati v svetlih barvah ali je bolje, da nekatere stvari povemo, opišemo takšne, kot v resnici so.

Razgovor, izražanje mnenj. Preberemo zapis Alojza Ihana o Svetlani Makarovič (SIB, 35).

Razgovor.

6. Domača naloga

Napiši ženitni oglas (postavi se v vlogo žabe oz. žabca).

2. John Lennon: Zamisli si/Imagine

VIR: SIB, 138

1. Uvodna motivacija

Učenci predstavijo ženitne oglase. Kaj ste počeli, ko ste pisali oglas? Morali ste si predstavljati.

Človek si lahko marsikaj predstavlja. Lahko potuje v svet domišljije in si domišlja, kako bo nekoč, nekje.

Lahko pa si tudi predstavljamo, kako je bilo nekoč, in sicer ne v tako oddaljenem času. Danes je nekaj čisto normalnega, če imate pisane lase, garderobo na 1000 in en način. Včasih pa ni bilo tako.

Kako čudno so ljudje gledali na nekoga, ki je izstopal iz povprečja, je zapisal in zapel Zoran Predin, slovenski glasbenik.

Preberem pesem Zorana Predina BITLES. Premor. Pogovor o drugačnosti. Ali je sprejemljiva? Ali jo mi sprejemamo? Smo tolerantni?

2. Najava besedila

Zoran Predin omenja The Beatles. Ali veste, kdo so bili?

Razgovor.

Preberemo uvodno besedilo v SIB, 138.

Najprej preberem prevedeno besedilo, nato poslušamo posnetek Imagine.

Čustveni premor.

3. Razčlemba besedila, vsebina

Pogovorimo se o sporočilu posameznih kitic. Učenci si predstavljajo svet, kot si ga je zamislil Lennon.

Odgovarjajo na vprašanja v SIB, 139.

Spregovorimo še o Morejevi knjigi Utopija. Razložim pojem utopičnost.

Kaj se zgodi, če združimo Utopijo in Lennonovo pesem? (Idealen svet, svet, ki ga nikoli ne bo.)

4. Domača naloga

Zapiši pogovor med Thomasom in Johnom, če bi se pogovarjala danes.

3. Pisna naloga

USTVARJALNO BESEDILO

*Naslov naloge: **Srce – kamen?***

Besedilna vrsta: Razmišljujoči spis

Pozorno preberi pesem Johna Lennona Imagine (Zamisli si). Nato preberi še navodila za pisanje.

*Pomisli, da ni raja,
poskusi, saj bo šlo,
ni pékla pod nami,
a nad nami le nebo.
Zamisli si, da ljudje
prav vsak dan žive.*

*Pomisli, da držav ni,
poskusi – ni težko,
ni treba ubiti ne umirat',
brez religij vse naj bo.
Pomisli – vsi ljudje
v miru naj žive.*

*Vem, porečeš, ti kar sanjaj,
a povem ti, nisem sam,
upam, da se nam pridružiš
in naš svet bo kot en sam!*

*Zamisli si, da ni lastnine,
ne vem, če sploh lahko?
Brez pohlepa in gladu
bratstvo med ljudmi naj bo.
Pomisli, da prav vsi ljudje
si naš svet dele.*

*Vem, porečeš, ti kar sanjaj,
a povem ti, nisem sam,
upam, da se nam pridružiš*

in naš svet bo kot en sam!

Prevod: Jani Kovačič

Razmisli, v kakšnem svetu živiš, kaj se dogaja okoli tebe, kakšne ljudi srečuješ, kako se vedeš. Spomni se svojega razmišljanja na temo Kdor hoče videti, mora gledati s srcem. Zdaj pa začni. Svoje misli, občutke, opažanja ... izlij na list papirja. Piši v prozi. Izogibaj se prememu govoru, pazi na pravopis in na zgradbo besedila (uvod, jedro, zaključek).

4. Gregor Strniša: Zemlja pleše

VIR: SIB, 143

1. Uvodna motivacija.

Ob vstopu v razred mrmram Lennonovo pesem. Vztrajam, da pritegnem pozornost vseh učencev. Vprašam jih, zakaj neki sem si mrmrala pesem? (Dobre volje sem, ker to obravnavamo, ker je zadnja ura ...)

Kaj pa vas vzpodbudi, da si začnete mrmrati pesmico? (Zanimivost, spevnost ...)

Ali bi lahko zapeli vsako pesem? (Ne, nekateri pesmi so prezapletene ...)

Pa prisluhnimo nekaj zimzelenim melodijam. Vključim posnetke. Opazujem reakcijo.

Pričakujem negodovanje ob »starinski« glasbi, nato priklic spomina na otroštvo, ko so te skladbe po vsej verjetnosti poslušali njihovi starši ali stari starši. Zavrtim pesem Zemlja pleše. Učenci ji prisluhnejo. Spregovorimo o vsebini.

2. Branje besedila

Učencem je v ušesih ostala predvajana pesem, zato imajo težave z branjem.

Kakšne vrste pesem je, če je zapeta tako, kot jo je zapela Marjana Deržaj?

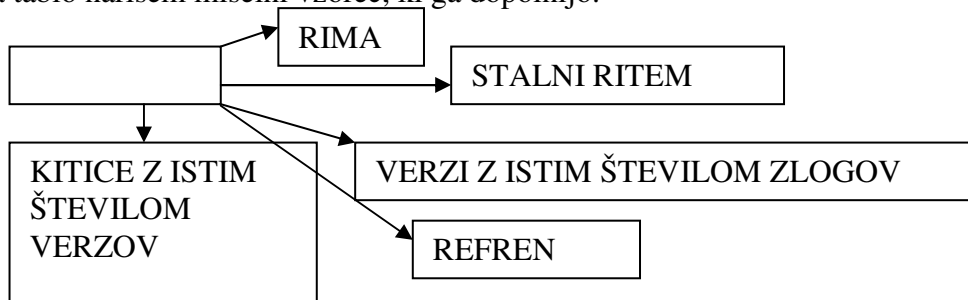
To je **popevka**.

3. Oblika pesmi

Boris A. Novak pravi, da sama beseda pesem izhaja iz petja: pesem je tisto, kar se poje.

Songi (popevke) so pesmi, ki so namenjene uglasbitvi, zato so večinoma preproste, lahkotne in spevne. Zanje je ponavadi značilna klasična, stroga pesniška oblika, rima, stalen ritem, verzi z enakim številom zlogov in kitice z enakim številom verzov, refreni.

Na tablo narišem miselni vzorec, ki ga dopolnijo.

Delo dvojic: Iz besedila izpišite značilnosti popevke, songa. Pomagajte si z miselnim vzorcem.

Pregledamo rezultate:

- rime ni,

- ritem je stalen,
- verzi so zgrajeni na osnovi istega števila zlogov,
- vse kitice so enako dolge (isto število verzov),
- refren,
- metafora,
- okrasni pridevki,
- ponavljanja,
- pomanjševalnice,
- poosebitev.

4. Vsebina pesmi

Pesem beremo po kiticah in razlagamo vsebino.

Učenci odgovarjajo na vprašanja v SIB, 143.

5. Ustvarjalno delo

Po razredu razdelim ljubezenske pesmi Josipa Bačiča Savskega. Učenci si pesmi preberejo.

Navodilo za delo:

- Brali smo Romea in Julijo, poslušali in brali smo pesem Zemlja pleše, sami ste se seznanili s pesmimi Josipa Bačiča Savskega. Skušajte tudi sami napisati krajšo ljubezensko pesem. Lahko se spomnite kakšne znane melodije in skušate zapisati pesem, ki bi ustrezala tej melodiji. Lahko jo tudi zarepate ali jo zapojete kot operno arijo.

5. Boris A. Novak: Narcis in Eho

Predlog priprave je v Priročniku za učitelje.

VIR: SIB, 36

1. Uvodna motivacija

Pogovorimo se o pesmih, ki smo jih v preteklih urah obravnavali. Vprašanje: ali se spomnite ljubezenskih parov, ki smo jih spoznali v prozi, poeziji ali dramatiki od 6. do 9. razreda?

Učenci se spomnijo Romance o žabah, Lepe krčmarice, Romea in Julije, Županove Micke, Povodnega moža, Turjaške Rozamunde.

Razgovor o srečnih/nesrečnih zaključkih ljubezni. Kaj čutijo ob prebiranju del z ljubezensko tematiko? Kateri razpleti so jim bolj všeč – žalostni ali veseli?

Razgovor.

Učencem prestavim mitološko zgodbo o Narcisu in Eho.

Pogovor o današnjih narcisih, kje jih opazijo, kakšni se jim zdijo ...

Kaj pa je eho? (Odmev.)

Kje ga slišimo? (V gorah, soteskah ...)

Ali je možno zapisati ali zapeti pesem kot odmev?

Razgovor.

2. Najava besedila

Kako bi zvenela pesem z odmevom?

Prisluhnimo takšni pesmi.

3. Poslušanje in branje

Poslušanje.

Čustveni premor. Nato odprejo berila in pesem sami preberejo.

Kaj ste opazili? (Pesem je po zunanji zgradbi dvodelna. Zadnja beseda v verzu ima svoj riman par v drugem stolpcu in izzveni kot odmev, eho.)

4. Analiza pesmi, vsebina

Pesem vsebinsko analiziramo ob naslednjih vprašanjih:

- S kakšnim glasom toži vila?
- Kdo je Narcis?
- Kdo je Eho?
- Kdo govori pesem?
- Kaj (koga) sliši?
- Kaj ga bolj zanima?
- Kaj občuduje v vodi?
- Kako razumeš verz *moja večna postelja bo struga*?
- Kaj napoveduje odmev tega verza?
- O čem sprašujeta zadnja dva verza?
- Zakaj se ne končata z vprašajema?
- Kakšno povezavo imajo besede, ki so odmev, z ostalim besedilom?
- Si z njim pomagaš pri razumevanju pesmi ali vse še bolj zapletejo?
- Kaj ti napovedujejo?
- Kako se pesem konča?

5. Analiza pesmi, oblika

Boris A. Novak je pod naslovom zapisal, da gre za sonet z odmevom in da je v slovenščini tak sonet napisan prvič (pisal ga je 10 let).

Učenci ponovijo značilnosti soneta.

Preverijo, katere od omenjenih značilnosti je mogoče opaziti v Novakovem sonetu.

Pesnik razlaga, da so Angleži tako obliko soneta poimenovali *echo verse* (verz z odmevom), za katerega je značilno, da »odmev« rima samo rimo, kljub enakemu zvenu ponavadi z drugačnim pomenom.

6. Domače delo

V knjižnici poišči zgodbo o Narcisu in Eho. Preberi jo in jo primerjaj z Novakovo pesmijo. Sam poskušaj napisati podobno pesem!